

S7E6. Troels Kløvedal: Jordan rundt med familien på Nordkaperen

Troels: Jeg hører til dem, der ikke holder ret mange møder. Det er jo blevet så moderne. Nu har jeg lige sejlet med nogle djøfer, og de holder møder hele tiden. Man skal bare gå ud og gøre det i stedet for hele tiden at snakke om det, for fanden. Det er da bare at gå ud at gøre det.

Bjørn: I 1967 købte Troels Kløvedal og nogle venner det gamle stålskib Nordkaperen. Tre år efter sejlede han med familie, venner og en farverig besætning rundt om jorden. Og det gjorde Troels med skiftende besætninger tre gange over de følgende 50 år. Med sine bøger og film blev hans stemme på bånd og gennem skrivemaskinen en stemme, min generation voksede op med.

Troels: Når du ligesom tegner en stjerne ned og bærer den ned i horisonten og gør det en hel måned. Du har jo slet ikke søkort, nå du sejler over Stillehavet. Du vender jo bare et søkort om og har det hvide papir, og så har du stjernerne. Så kan du se, hvor mange sømil du har sejlet på loggen hver dag. Og så efter 30 dage siger du til dine venner, "I morgen formiddag klokken 10, ti grader i styrbord der ligger en palme og en ø." Og ved du hvad? Det gør der. Det er ligesom at opfinde verden.

Bjørn: Jeg kendte Troels Kløvedal, inden jeg mødte ham første gang og senere kunne kalde ham min kammerat. Han personificerede drømmen om at rejse ud i den fremmede verden. En verden, der gennem ham var så spændende, så dragende, at jeg bare ville med derud. Troels udlevede sine egne drømme til det fulde, og han fortalte os, der lyttede med, at vi ikke skal være bange for verden, men derimod åbne over for den. Troels lærte mig, at tilværelsen kan leves på mange andre måder end den, jeg som barn troede var muligt. Ja, han lærte mig at følge mine drømme. De første ord i Troels' allerførste bog, "Kærligheden, kildevandet og det blå ocean," starter sådan her: "Tilegnet min søn Mikkel, der er et resultat af det mest fornuftige, jeg har foretaget mig." Og denne Mikkel sidder her foran mig. Det er nemlig Mikkel Beha Erichsen. Velkommen!

Mikkel: Mange tak.

Bjørn: Du er tv-redaktør og producer og tv-vært, medlem af Eventyrernes Klub og selv en erfaren sømand, senest med serien "Kurs mod nord," hvor du og din familie stak afsted mod Svalbard i et gammelt svensk søredningssskib. Og Mikkell, så er du jo delvist opvokset på Nordkaperen. Og for at være ærlig, så har jeg godt nok været i tvivl om, hvordan i alverden vi to i dag skulle skildre Troels' liv her i Den Yderste Grænse. Vi har aftalt, at vi dykker ned i de fælles historier, som I to har haft ombord. Men det er jeg vist ikke så let, som det lyder.

Mikkell: Det er det jo ikke på den måde, at det er jo blevet en lang historie, kan man sige, det med Nordkaperen. Fordi min far og mor købte Nordkaperen i 1967 sammen med fire venner, jeg var et halvt år gammel, og min far havde jo Nordkaperen i mere end 50 år. Så på den måde er det jo én stor gryde af hele mit liv, kan man sige, fordi Nordkaperen var der fra starten, og indtil min far tog derfra. Så på den måde er det jo hele mit liv. Det er jo ikke bare lige én eller to eller tre rejser. Det er jo bare mit liv.

Bjørn: Og du har været med, og så har du været hjemme, og så er du været med, og så har du været hjemme. Og så tænker jeg også, Mikkell, at der må være nogle historier, hvor du efterhånden bliver lidt tvivl om, "Var jeg der, eller var jeg der ikke?"

Mikkell: Ja, det kan man jo godt, og det tror jeg, alle oplever en gang imellem, at man godt kan blive i tvivl: "Fik jeg i virkeligheden det fortalt, eller var jeg der selv?" Fordi man har fået det fortalt mange gange. Min far gik jo ikke på arbejde. Altså, han var jo Troels i sit virke, i sit liv, i sin fritid, hvis man kan tale om det, fordi det blev ikke delt op på den måde, fordi han var ham, der rejste rundt og fortalte historier om det og oplevede en hel masse. Og på den måde blev alle de historier jo også sådan bare en del af vores fælles fortælling. Så i virkeligheden gør det heller ikke så meget nødvendigvis, om jeg var der eller ej, fordi det kan godt være, jeg ikke lige var på den bedding ovre i Venezuela, men jeg ved, hvor møgbeskidt det var. Jeg ved, hvor varmt der var. Jeg ved, hvordan de har kæmpet med det skruetøj, der ikke kunne virke eller få drejet den flange, der lige passer, og hvor besværligt det kan være at finde en, der har den drejebænk, der kan det. Og så gør det jo ikke så meget, om jeg var der eller ej.

Bjørn: Kan du fortælle om den allerførste tur, du havde med Nordkaperen? Den kan du formentlig ikke huske.

Mikkel: Nej, for der har jeg jo været for lille. Men som du var inde på, kan det være svært at finde ud af, hvad der er hvad og hvornår. Også fordi min far var rigtig god til at tage billeder. Han tog billeder lige fra starten, og derfor har jeg jo set mange billeder, også hvor jeg er lille og to år gammel og sidder i uldtøj og er på vej ud i Kattegat med kurs mod Anholt. Så på den måde husker jeg jo den tur, fordi jeg kan godt huske den her stemning, den der følelse af at sidde ved siden af min far ved roret på Nordkaperen, fordi det var noget af det bedste, jeg vidste i hele min barndom, og det var noget af det mest trygge, der fandtes i min barndom. Det var at sidde der. Og nogle gange var jeg to år, og nogle gange var jeg seks år, og nogle gange var jeg ti år. Så på den måde kan jeg nu huske en barndom mere, end jeg kan huske de enkelte ture.

Bjørn: Du er med Troels alene om bord på Nordkaperen i Grækenland. Det ved jeg er noget, I begge to har husket tilbage på.

Mikkel: Ja, det var egentlig ikke planen, at vi skulle være alene, fordi de var sejlet til Grækenland, og der var jo masser af folk med. Det var jo et kollektiv, altså der var jo mennesker overalt. Nogle gange sejlede vi med andre kollektive skibe og så fulgtes med dem. Så jeg husker det, som om der var mennesker overalt. Og så havde vi en sommer, hvor vi var alene. Og jeg kan ikke huske, hvordan det kom i stand, men Troels har fortalt mig det og fortalte, hvordan han lige pludselig havde sådan en mæthed. Han havde sejlet i fem-seks år med Nordkaperen på det tidspunkt, og han havde kærestesorger, og der var for mange mennesker, og han vidste ikke, hvad han skulle med Nordkaperen. Og var det det, han skulle, eller skulle han i virkeligheden hjem og lave film sammen med Peter O og de andre, han havde arbejdet med som helt ung i denne her filmbranche? Og så tog alle hjem, og så blev Troels og jeg er tilbage og havde sådan en sommer alene i Grækenland, som jeg husker brudstykker fra, og jeg husker fortællinger fra. Og det, der har aflejret sig allerbedst, er, at min far altid vendte tilbage til den sommer og sagde, "Mikkelmand, hold kæft, du var en god kammerat!" Altså fordi han var bare i bund, altså han var ked af det. Og så var jeg bare en god kammerat. Og så gik vi dér sammen på Nordkaperen og lå og sejlede rundt mellem nogle af øerne bare os to. Og det tror jeg er en stor gave at give sine børn at havet noget af det dér intimitet, den der alenetid, hvor vi ikke skulle noget. For det skulle vi ikke. Vi skulle jo ikke noget andet. Vi skulle ikke se noget i fjernsynet, for det havde vi ikke. Og vi kunne ikke lige rejse. Og der var ikke lige andre. Så det var bare ham og jeg. Og jeg husker det der nærvær, der var i den sommer.

Bjørn: Og det må man sige, Mikkel, at den stafet har du også selv samlet op. Det håber jeg da, at vi kommer tilbage på med dine fantastiske rejser med dine egne tre drenge. Husker du nogle specifikke ting fra den her Grækenlandsrejse med far?

Mikkel: Jeg kan huske, at vi lå og sejlede rundt mellem øerne som sagt. Og når man sejlede Nordkaperen og kom ind til græske øer dengang, der var ikke marinaer med fine flydebroer og sådan noget. Det var sådan de gamle havne, man kom ind i. Så smed man ankeret ud foran, og så bakkede man ligesom ind til kajkanten. Og vi har sådan et gammelt ankerskil på Nordkaperen, som er tungt og med to store håndtag og en kæde, der løber ud, når man løsner bremsen. Og det er farligt. Altså det havde jeg slet ikke kræfter til som 6-årig. Men jeg kunne styre Nordkaperen, så jeg skulle stå og bakke den ind, og så stod min far oppe på fordækket og gav kæde ud. Og så skulle jeg ligesom bakke ind mellem de andre skibe, bakke Nordkaperen ind til kajen. Men vi havde dengang en kæmpe stor gearstang, som jeg ikke havde kræfter nok til at sætte i gear eller i frigear. Så jeg stod og bakkede ind i bakgear, og min far gav kæde, og jeg råbte, "Nu!" og så kom han løbende ned, og så satte han den i frigear, og så løb han op og gav lidt mere kæde, og så kom han ned og satte den i bakgear og så videre. Det havde man nok ikke sat så mange andre 6-årige til, at bakke et 58 fods stort, gammelt gaffelrigget sejlskib ind til en kaj i Grækenland, men der var ligesom ikke nogen grænser dengang. Alt var muligt. Altså, min far havde ikke læst bogen om, hvad man kunne eller ikke kunne.

Bjørn: Og ikke måtte gøre. Gud ske lov, da!

Mikkel: Nej, det var det. Vi havde ikke læst de der baderåd. Altså, vi gik altid ud længe end til navlen, og vi ventede heller aldrig en halv time, efter vi havde spist, med at gå i vandet. Altså, så på den måde var det jo sådan en anderledes opvækst, fordi han havde sgu ikke læst nogen børneopdragelsesbøger på det tidspunkt.

Bjørn: Mikkel, han kom jo fra det her Maos Lyst ude i Gentofte eller Hellerup, hvor de boede i kollektivet, og så ville han overføre det... Eller hvad var planen med Nordkaperen? De ville overføre det her til at rejse sammen?

Mikkel: Altså, jeg tror i virkeligheden, at i den tid var der ikke så mange planer. Der var mange ideer, der blev kastet på bordet, og vi boede i det her kollektiv, som var et af de første kollektiver ude på Svanemøllevej i Hellerup. Og der var da en ide med at købe Nordkaperen og det dér med at tage kollektivet til søs, men det var ikke sådan en defineret handlingsplan om, at nu rykker vi kollektivverdenen ud på skibet eller et eller andet. Det er bare sådan en naturlig del. Og det startede jo som et kollektiv, og så blev det mere og mere med tiden, at nogle af de andre han havde købt Nordkaperen sammen med og min mor og sådan, de skulle noget andet. Og så blev det ham, der ligesom sejlede Nordkaperen i fin forståelse med de andre. Og så blev det til det her kollektivskib. Og det er jo virkelig vigtigt altid at huske på, at det var et kollektivskib. Det kan godt være, at det er Troels Kløvedal, og det er Nordkaperen, og det var ham, der var drivkraften, og det var hans skib, fordi efter mange år så købte han skibet af de andre. Men det var kollektivet, og det var han enormt bevidst om, at han jo ikke kunne gøre det her alene, men at han gjorde det i kollektivet, fordi så var man nogle til at deles om udgifterne, og man var nogle til at deles om arbejdet, men først og fremmest havde man nogle at dele sine oplevelser med. Og det er jo der, hvor noget af det største eventyr ligger. Jeg tror, at både hvis man spurgte min far, eller hvis man spørger mig, så er det jo oplevelsen af at dele det med nogle andre... Det er jo der, det store eventyr ligger.

Bjørn: Hvordan var det at vokse op i? Og det kan være jo et mærkeligt spørgsmål, fordi det var jo din barndom, og du har ikke haft en anden.

Mikkel: Næ... Der var meget kaos. Altså, det var der. Men jeg tror også, jeg kom til verden rimelig robust, og jeg kunne godt navigere i det her kaos. Det er ikke alle, tror jeg, der kunne det eller havde kunnet det. Men jeg navigerer fin i det. Der var masser af voksne altid, og vi havde en fornemmelse af, at vi var holdt af og passet på - bare på en lidt anden måde, fordi vi var ikke passet på med, at vores mor og far altid vidste, hvor vi var lige efter skoletid, eller hvem vi lige sov hos, om det var hos min mor ovre i det ene kollektiv eller hos min far i det andet kollektiv. Så hvis man prøvede at lægge ud, hvordan min barndom så ud, så vil alle ryste på hovedet og sige, "Det kan man da ikke. Det kan man ikke udsætte børn for." Altså, så meget kaos og så meget flytning, og jeg gik i 11 forskellige skoler, og nogle år gik jeg heller ikke overhovedet i skole, fordi så var jeg ude at sejle med min far og alt muligt. Men jeg var heldig, jeg var robust nok bygget til at kunne navigere igennem det.

Bjørn: Og så var du med på Nordkaperen, og så var du hjemme igen. Din far fortsatte. Hvordan var det?

Mikkel: Jamen, det var jo fedt. Selvfølgelig der også omkostninger i det liv, fordi ofte når jeg så kom hjem og havde været ude at sejle med min far, så var min mor og stedfar nået at flytte i mellemtiden, så jeg skulle lige starte med at finde dem og få meldt mig ind i en ny skole, om det så var i Jylland eller i København eller på Sydfyn eller et eller andet, fordi de flyttede også rundt i kollektiver hele tiden. Så på den måde var der jo det dér kaos. Men til gengæld så kom jeg hjem fra nogle rejser, hvor jeg pludselig havde set og oplevet nogle ting, som ikke havde været mange af mine kammerater forundt. Men ofte så ville jeg jo også bare helst være ligesom de andre. Sådan er børn. Børn vil bare gerne være ligesom de andre. Så meget af tiden snakkede jeg ikke særlig meget om det. Altså, så ville jeg meget hellere snakke om fodbold end om pukkelhvaler, som jeg lige havde ligget og set ude ved Tonga eller et eller andet. For jeg kunne godt mærke, at det var for langt fra deres virkelighed.

Bjørn: Hvornår fandt du ud af, at det var en stor gave, at du egentlig havde haft den måske lidt tumultariske barndom? At du havde haft de der oplevelser, som meget få andre havde haft.

Mikkel: Jamen, jeg tror, at det med at det med at blive vist verden som barn, det letter jo bare låget. Det gør det, fordi man sætter tingene i perspektiv, fordi det at tage ud i verden gør, at man også kan reflektere over den virkelighed, man lever i og er i. Og det gælder også for børn, at man ligesom kan flytte nogle af barerne for, hvad er retfærdigt eller uretfærdigt, eller hvad er den rigtige måde at gøre ting på eller den forkerte måde at gøre ting på, fordi man har oplevet, at der er tusind forskellige måder at gøre tingene på. Der er tusind forskellige måder at leve liv på. Og det tror jeg er en kæmpe gave at give til sine unger: Den der kæmpe palet, der ligger. Hvis man skal forestille sig en kunstmaler, der står med et bræt og har taget en klat af alle farverne og lagt ud. Tænk at få det stukket i hånden som barn i stedet for en palet, hvor der kun er to eller fire eller seks farver på. Det kan være godt nok. Det kan være fint nok. Men jeg tror bare, at man gør sine børn en tjeneste ved at og vise dem alle farverne.

Bjørn: Præsenterer et meget bredt billede. Det må du have været præsenteret for, Mikkel?

Mikkel: Ja, ja. Jamen, det var det jo. Det var et meget bredt billede, fordi vi rejste jo alle mulige steder. Vi rejste rundt nede i Marokko, og der var militærdiktaturer på det tidspunkt, mange af dem i Spanien, Portugal, og det var farligt at rejse nogle af de her steder. Men samtidig mødte vi også en enorm venlighed, når min far og jeg tog på tur. På et tidspunkt havde vi taget en bus op i nogle marokkanske bjerge. På en eller anden måde havde min far tabt sin pung, og vi havde ikke nogen penge, og så stod vi af oppe i de her bjerge og blev taget ind af nogle beduiner, der var rejsende. Jeg kan huske, vi overnattede i nogle telte, og de delte deres mad med os, og næste dag kom bussen igen på denne landevej, og så kom buschaufføren glædestrålende ud med pungen, som min far havde tabt inde i bussen og sagde, "Du har tabt din pung." Altså, der var ikke, der havde stjålet den. Der var ikke nogen lommetyv, der havde taget den. Han havde bare tabt den ved et uheld, og han var simpelthen så glad - buschaufføren - for at have fundet den og kunne aflevere den dagen efter. Men den der omsorg, at vi ikke var alene, at vi blev passet på, at verden var fuld af venlige mennesker - det var en stor oplevelse.

Bjørn: Og en stor gave at kunne give videre og vise sin søn.

Mikkel: Det er en kæmpestor gave. Og når man så lever i de her tider, som vi gør nu, hvor man også ser ondskabens grimme ansigt stikke frem en gang imellem, så kan man jo blive mindet om - fordi jeg har været mange steder i verden - så bliver man mindet om, at ja, der er nogle små, sorte pletter rundt om af nogle hulemænd nede i Taliban eller nogle terrorister eller nogen, der sidder og radikaliserer sig selv et eller andet sted i en kælder, som har ondskaben i sig på en eller anden måde. Men det er nogle små, sorte prikker på det store verdenskort, fordi kigger man på kortet, så er den hovedsageligt fyldt af venlige mennesker.

Bjørn: Og lad os komme ud til nogle af dem, Troels. Eller undskyld! Mikkel.

Mikkel: Du må godt kalde mig Troels. Det er fint. Jeg løfter gerne arven.

Bjørn: Las os komme til Polynesien. Det bliver jeres - så vidt jeg også husker - længste tur, hvor du er med på Nordkaperen.

Mikkel: Ja. Vi havde ingen penge dengang. Jeg havde været hjemme i nogle år. Min far var sejlet ud i Stillehavet og havde ikke lige råd til at flyve hjem. Det gjorde man ikke. Altså, han var sejlet ud, og jeg tror ikke, jeg havde set ham i et år eller halvandet, måske. Og så syntes min mormor, at nu var det lang tid nok siden, at jeg havde set min far. Så havde hun en lille opsparing, og den gav mig, eller min mor og stedfar, og sagde, "Det er til en flybillet til Mikkel, så han kan komme ud og se sin far." Hun holdt meget af min far. Og så fik jeg en flybillet derud og tænkte, at når jeg nu havde brugt hele mormors opsparing, var der ingen grund til at tage hjem igen lige med det samme. Så jeg blev derude i seks-otte måneder, og hvor det bare var Troels og jeg - og nogle andre voksne, men jeg var ligesom det eneste barn. Så var der en dreng med, som var lidt ældre. Det er den eneste gang, der har været en dreng med, som havde brug for det. Altså Tine Bryld, som jo er fra Tværs og har taget sig af Danmarks unge i årtier, hun ringede til Troels og sagde, "Der er den her ene dreng, og han er en god dreng, og han har levet helt kummerligt med sine hunde og nede på banegården og alt muligt. Ham skal du tage med ud at sejle." Det gjorde min far. Fordi ellers havde han ikke utilpassede unge med, fordi det var ligesom ikke det, kollektivet rummede. Det var ikke det, det handlede om på Nordkaperen. Men han var der. Han var lidt ældre end mig. Ellers var det min far og jeg, der var alene. Så der havde vi så lang tid, min far og jeg, hvor vi bare var os.

Bjørn: Og hvor var i henne? Det var Fransk Polynesien?

Mikkel: Ja, vi var i Polynesien. Jeg fløj ud til Tahiti, som jo er en del af Fransk Polynesien, og så var vi i Fransk Polynesien og var meget på Tahiti, hovedøen. Vi lå og ventede på nogle nye sejl, der skulle komme fra Hongkong. Det var det billigste sted at få syet sejl på det tidspunkt. De blev ved med at være forsinkede, og vi ventede måned efter måned og havde ingen penge. Så de voksne tog arbejde ovre på sådan en amerikansk lystyacht, der lå i havn på Tahiti. Og så var jeg hjemme og gik på marked og sejlede over med gummibåden ved frokosttid til de voksne og havde mit job også. Så det var ikke bare en lang badeferie. Jeg var cirka 10 år gammel, men havde masser af ansvar, også mere end min far i sine senere år syntes var rimeligt. Altså, det var en de ting, han havde dårlig samvittighed over. Han sagde det tit: "Mikkel, for helvede, mand. Så gik du dér alene, mand, og så skulle du på markedet. Så gik du og handlede ind, og så gik du og lavede mad til alle os og kom over med frokost. Og vi arbejdede ti timer om dagen."

Bjørn: Var der ikke noget stolthed i også at kunne det i stedet for at blive passet på?

Mikkel: Jamen, jeg tror, børn kan jo meget. Altså, børn kan jo meget, hvis man giver dem et ansvar og er sikker på ikke at give dem mere, end de kan, fordi det kan man også komme til, og så bliver de kede af det. Men jeg kunne måske tage en del af ansvaret på det tidspunkt, i hvert fald nok til at jeg aldrig har tænkt på det som et, "Det var også synd for mig, at jeg var alene hjemme," eller et eller andet.

Bjørn: Mikkel, der er noget langsommelighed. Jeg kan huske, jeg har læst alle Troels' bøger og flere af dem flere gange. Det her med at så ligger de på bedding og skal arbejde for andre, og de ligger der i måneder og nogle gange et halvt år. Altså, jeg tænker, at i denne her moderne, travle verden, vi har i dag, havde det været svært for os. Hvordan var det? Så lå I der og havde ingen penge.

Mikkel: Det er det. De rejse pisselangsomt af flere grunde. Dels så tog det lang tid, som du nævner, at være på bedding, for det gør det med et gammelt stålskib, og når man skal gå og lave alting selv, og man skal op at finde én, der et eller andet sted har en drejebænk, der kan lave lige præcis et eller andet. Det tager bare tid, altså. Og der er meget arbejde på sådan et gammelt skib, så det tager tid. Og så rejste vi bare langsomt, fordi det var ligesom rejsens natur på en eller anden måde med Nordkaperen. Det var, at der skulle være tid til at være, der skulle være tid til at lære folk at kende, der skulle være tid til måske at lære lidt af sproget, så man kunne snakke lidt bedre med de folk, man besøgte rundt om, men også få venner og opleve det liv, der var. Sådan som jeg husker det, og sådan som jeg tænker på min far, så var han sgu rigtig rejsende. Han var ikke iagttager. Altså, han var rigtig rejsende på den måde, at han var meget mere deltager, end han var iagttager, fordi vi var der så længe, at der var tid til at lære folk at kende og også bidrage med noget, hvis vi kunne.

Og det er jo noget af det, jeg har prøve at lære mine unger også. Da de var kommet over Atlanten, mine to ældste sønner, som sejlede en tur jorden rundt for nogle år siden, så var de kommet over Atlanten, og jeg kom over og besøgte dem på en lille ø, der hedder Tobago ovre ved Trinidad. Og så var der en lokal fisker, hvis påhængsmotors låg var gået i stykker og blevet kvast. Han sad og prøvede at lappe det med noget tape og noget lim. Og det kunne Theis godt se - den mellemste af mine drenge - "Det der skal lige have lidt glasfiber. Det har jeg derude." Så tog han gummibåden ud, hentede lidt polyester og lidt glasfibermåtter og tog ind og hjalp den der fisker med at få lavet det

der låg og fik sat det på. Og der tænker jeg bare, "Det er godt. Det er en god måde at være rejsende på. Man skal bidrage med noget, hvis man kan." Det gjorde så også, at de blev på Tobago i tre-fire uger, og alle syntes, de var gode nok, fordi rygtet var jo gået, at de lige havde hjulpet ham den lokale fisker dernede. Det er måden at gøre det på.

Bjørn: Det er fantastisk fint. Så har du gjort noget rigtigt, Mikkel. Ha ha! Din tid med Nordkaperen på Tahiti og Fransk Polynesien... Hvad husker du bedst fra den tid? Nu er du ved at være en større dreng på ti år. Der må være nogle konkrete minder, der ligger der.

Mikkel: Jeg husker, at det var den undersøiske verden. Og det var jo det, der var fantastisk at få lov til også at opleve med min far, fordi det var meget det, vi gjorde. Det er meget det, man kan i Polynesien. Altså, ret beset så sker der ikke særlig meget i Polynesien. Altså, livet går virkelig stille og roligt. Altså, folk er søde, og man fanger en fisk, og man river en kokosnød og vrider lidt kokosfløde ud af den, og så marinerer man fisken i den og spiser den om aftenen. Og så var det en god dag.

Bjørn: Det lyder dejligt simpelt.

Mikkel: Ja, og så var det en fin dag, og der behøvede ikke at ske meget mere den dag. Så livet går virkelig langsomt i Polynesien, fordi de har gode betingelser, for der er fisk i havet, og der vokser kokosnødder.

Bjørn: Hvordan var det at komme fra Danmark som tiårig? Husker du at lande der og være en del af det der?

Mikkel: Der kom jeg nok fra Katrinebjergskolen i Aarhus, sådan en folkeskole med 500-800 elever og fru Karstenskov, der var skidesur, som var vores klasselærer. Og så pludselig sidder man derude på en polynesiske ø. Det er jo meget fedt.

Bjørn: Sammen med én anden dreng.

Mikkel: Ja. Og det der med at dykke ned i den der undersøiske verden var fuldstændig fantastisk. Det var en åbenbaring for mig. Altså, det var det virkelig. Og det var det, det handlede om fra morgen til aften. Det var at holde vejret længst muligt, så jeg kunne

dykke længst muligt ned og blive dernede. Fast hver morgen spurgte jeg de voksne, "Hvad kunne I godt tænke jer at spise frokost, og hvad vil I gerne have til aftensmad?" Fordi så var min opgave at komme ned med en harpun og skyde de fisk. Fordi så vidste vi, at egerfniskene var gode til frokost til noget råmarineret fisk, og så kunne vi lige bruge en grouper til aftensmaden. Og så gik jeg efter det på revet hele dagen. Og det var fantastisk,

Bjørn: Vidste I, hvad I kunne spise, og hvad I ikke kunne spise?

Mikkel: Ja, det spørger man de lokale om. En af min fars allerallerbedste venner, dyrlæge-Peter, han var med, og han havde faktisk et lille projekt med at undersøge noget, der hed ciguatera, som er en fiskeforgiftning, man kan få, hvor nogle koralrevfisk spiser nogle bestemte alger, som er giftige, som de ophober i kroppen, og som vi mennesker kan få. Så det skal man passe på. Så på den ene side af revet kan de have ciguatera, papegøjefiskene eller grouperne, fordi de spiser af de her alger, og på den anden side har de det ikke. Og det skal man spørge de lokale om, for de ved det. Så det spurgte vi jo bare dem om. Og så lå vi og dykkede med de lokale også og gik på jagt med dem. Og jeg lærte at dykke med flasker og fik smidt en flaske på ryggen og kunne blive dernede og lå der med min far i de her fantastiske koralrev. Og det er ikke bare, fordi ens barndomserindringer er mere farvefyldte end virkeligheden 40 år senere, men koralrene så anderledes ud dengang. Der var et helt andet liv. Jeg har jo set koralrev for 40 år siden med min far, da jeg lå derude. Så kom vi tilbage 20 år efter og 20 år efter igen, da mine drenge sejlede jorden rundt. På nøjagtig de samme koralrev er der en kæmpe stor forskel. Det er jo skræmmende, men det er også en af de store gaver ved at have rejst hele sit liv, som jeg har, at man kan sætte tingene i relief.

Bjørn: Jeg husker... Ikke kun jeg husker dem, for nu har jeg jo bladret i bogen siden, Mikkel. Den ligger foran os: Troels' første bog, "Kærligheden, kildevandet og det blå ocean." Og der er jo fantastisk fine billeder af dig også, og jeg tænker, "Tænk en barndom, du har haft, mand!" Du står på stranden med... Det er måske harpunen. Jeg troede, det var et spyd. Men der ligger fire store hajer. Og så bladrer jeg videre, og så sidder du på skjoldet af en kæmpeskildpadde. Og der er løbet meget vand under åen. Men at du ligesom har haft det der, fra du var en lille dreng, og du kommer stadigvæk tilbage til de her ting og de her steder, og du kan servere det for dine egne børn. Hvornår gik

det op for dig, at det her skulle du blive ved med, at det skulle du også give videre til dine børn?

Mikkel: Jamen, det ved man jo heldigvis ikke noget som helst om, når man er teenager og helt ung, fordi der er handler livet om noget helt andet. Men da jeg mødte Marian, min kone, og vidste - for det vidste jeg dengang, at hende skulle jeg leve med, og vi skulle også have børn med hinanden, så begynder de der tanker at melde sig. Og der havde ligesom været en årrække, fra jeg var 14-15, til jeg var 20-21, hvor jeg sgu ikke gad sejle med min far. Altså, hvor det handlede om noget andet. Altså, jeg gik på efterskole, og jeg flyttede til København, og jeg ville meget hellere stå på Krasnapolsky og arbejde nede i en cykelforretning i Sankt Peders Stræde og alt det der.

Bjørn: Var det dit oprør?

Mikkel: Det kan man godt sige. Jeg har nok kun haft ét folkeoprør, og det var, da jeg var 14, og min far skulle afsted. Han skulle afsted ud i verden igen. Han havde været hjemme at vende med Nordkaperen. Jeg skulle med. Kurs sydover. Og vi gik ned gennem Kielerkanalen, og der afmønstrede jeg, for der syntes jeg, at han var en hidsigprop, og jeg gad sgu ikke, og jeg sagde, "Det der gider jeg ikke." Fuldstændig berettiget er fuldstændig sikker på også i dag. Han har garanteret været møgirriterende. Så der afmønstrede jeg som 14-årig og tænkte, "Aldrig mere skal jeg sætte mine ben på det lorteskib." Og holdt det i mange år. Vi var ikke uvenner, min far og jeg, jeg skulle bare ikke ud at sejle med ham, før jeg blev 19-20-21 år igen. Så der var 5-6 år, hvor det var slet ikke det, jeg gad.

Bjørn: Men der var formentlig altid plads til dig. Han vidste, du ville komme tilbage.

Mikkel: Ja, ja, ja. Og som sagt: vi var ikke uvenner. Og et år eller to efter så gav han mig penge til den lille piratjolle, jeg havde drømt om. Og da jeg var 15 år, så var jeg kaptajn på min egen lille piratjolle og lå og sejlede rundt i Danmark i den. Og han kom ned på den efterskole, hvor jeg gik, og satte den i stand med en kasse med bundmaling og lidt rustfri sjækler.

Bjørn: Men hvornår fandt du så ud af det? Du træffer jo Marian, og I er også ude sammen og sejle med Troels, tror jeg. Kan du fortælle om den første tur I sammen, dig og Marian, er med på Nordkaperen?

Mikkel: Det var så igen måske første gang i mange år, at jeg sådan rigtig var på langfart med Nordkaperen igen. Jeg var 21 år og havde mødt Marian. Troels skulle lave den første tv-serie til TV2 sammen med sin lillebror Bjørn, som var tv-mand og havde forstand på den slags. Og det var lige der, da TV2 skulle til at starte. Og de havde fået afsat en tv-serie, der skulle hedde "Med Nordkaperen i Sydhavet." Det skulle vi optage over fem måneder, hvor vi skulle sejle fra American Samoa til Western Samoa, Tonga, Fiji og slutte nede på New Zealand.

Bjørn: Wauw! Magiske navne!

Mikkel: Ja, det er bare fedt at sige Samoa. Det er det. Og det er lige så fedt, som det lyder.

Bjørn: Og Troels var på det her tidspunkt blevet en... Hvad kan vi kalde det? Ikke for at vi skal underdrive eller overdrive det. Han var et kæmpe navn, jo, og havde solgt hundredtusindvis af bøger.

Mikkel: Ja, det er det. Der var rigtig mange, der havde en Troels Kløvedal-bog stående derhjemme.

Bjørn: Hvad tænkte Marian om det? Nu skulle hun om bord med svigerfar.

Mikkel: Jamen, det var selvfølgelig lidt sådan med svigerfar. Det tror jeg, at hun da var spændt på, men hun sagde også ja uden at blinke. Det blev så noget af en trykkoger, fordi sådan to mænd. Og Bjørn var tv-chefen, og han havde forstand på det der med at lave fjernsyn. Og Troels var kaptajn på skibet. Og jeg må godt tale om det, fordi jeg talte med Troels om det en del, og jeg har også snakket med min onkel Bjørn om det. Der var et par hanner, der lige skulle pisse nogle territorier af. Og der sad jeg pludselig som forhandler sammen med vores fantastiske fotograf Manuel og skulle mægle mellem disse to brølende brødre, der skiftevis afmønstrede og påmønstrede og ikke ville være på samme skib med hinanden og alt muligt i starten. Men det løste sig. Det skulle bare lige

falde på plads, de der rollefordelinger. Og der stop Marian, min kone, også og kiggede og tænkte, "Åh, hvad er det for en familiefest, jeg er dumpet ned i her, hvor vi samtidig skal lave en stribe tv-programmer?" Men så kom det jo på skinner, og så kørte det. Og Marian holdt, og det var jo en meget god test på, om vi skulle være sammen eller ej, fordi sådan var mit liv jo også. Jeg vidste jo, at det skulle være en del af mit liv. Jeg vidste jo, at jeg skulle ud at sejle. Jeg vidste jo også, at når jeg fik børn på et tidspunkt, så skulle jeg også have dem med ud at sejle. Og Marian kom så heldigvis fra en sejlede familie og havde sejlet med sin mor og far og to søskende altid. Så hun var helt med på det.

Bjørn: Mikkell, fortælle hvordan det er. Tag os med til Samoa.

Mikkell: Jamen, så lander man på Samoa, American Samoa, som er en underlig lille... Det er en fuldstændig fantastisk tropeø, men så er den blevet amerikansk. Den er en del af USA. Den har sådan en status som en provins af en slags. Så man lander ned i en polynesiske verden. Kæmpestore. Polynesierne er store. Altså det, de mest er kendt for på American Samoa, det er at eksportere American football-forsvarsspillere, fordi de er to meter og fem høje og kæmpestore, og ingen kan løbe igennem dem. Så de spiller på de amerikanske hold. Så det er sådan en blanding af mini-USA og fuldstændig polynesiske samtidig. Og tropisk og vildt.

Byen på American Samoa hedder Pago Pago. Det lyder som noget fra Anders And-blad, men det hedder den. Og jeg tror, det er det sted i verden, hvor det regner mest. Jeg husker det, som om det regner 12 meter om året, fordi det regner hver dag mellem 12 og 14. Så er der ligesom sådan et stort bjerg uden for bugten, hvor alle de her skyer ude fra Stillehavet ligesom kommer ind, fine og lyse og hvide, og så samler de sig ved toppen af det her bjerg, og så bliver de mørke, så fortættes vandet oppe i dem, og så løsriver de sig klokken 12 fra toppen af det her bjerg, driver hen over bugten og Pago Pago by og åbner sig, hvor der så bare vælter vand ned i en time eller to. Og så er der blå himmel igen. Og så har de nogle store tunfiskfabrikker, hvor der kommer nogle af de her store skibe. Så det var sådan en blanding af det dér helt polynesiske og langt væk, samtidig med at der lå moderne, store fiskeskibe, og folk talte amerikansk. Men så sejler man derfra til et Western Samoa, som er det oprindelige Samoa, det rigtige Samoa, og der er man langt væk. Alle landsbyer har sådan et høvdingesystem. De har en high chief. Så bliver man inviteret ind, når man kommer sejlede.

Bjørn: Hvordan tager de imod jer? Fordi nu kommer I trods alt med egen kraft. Det må give et eller andet til relationen.

Mikkel: Der var ikke særligt mange, der sejlede. Dengang vi første gang sejlede ude i Stillehavet og også anden gang i 80'erne, der var ikke særlig mange, der sejlede derude i forhold til nu. Det er blevet meget mere almindeligt at kunne sejle til Polynesien. Når vi kom ind i en bugt og smed anker, så kom de ud i udriggerkanoer, og så bød de én velkommen, forærede én en fisk og sagde, at man skulle komme ind og spørge om lov til at være derinde hos deres høvding. Og så kom man ind, og så sidder man i sådan en åben hytte med sådan et basttag og sådan nogle åbne pæle. Og så sidder man dér. Der sidder alle høvdingene, og de har sådan et lændeklæde omkring sig, alle byens øverste, og det er tit sådan et råd på otte-ti-tolv mand. Så sidder der en high chief, det er den øverste høvding. Han siger ikke noget. Han har en high talking chief, som snakker for ham. Og så taler man på polynesisk. Der er meget ofte en, der kan lidt engelsk, eller vi kan nok polynesisk til, at man kan oversætte lidt. Og så er der sådan nogle høflighedsudvekslinger. Så drikker man kava, som er sådan en rod. Der dyrkes sådan en kavabusk, hvor man tager rødderne og vrider op, og det er lidt euforiserende. Det er kvinderne, der byder det. De går rundt med en halv kokosnøddeskål, og så drikker man cava, som for mig at se - jeg har drukket det mange gange - ikke har meget andet effekt end, at ens tunge begynder at sove og føles, som om den er vokset til tredobbelt størrelse. Så man sidder sådan her og snakker, fordi ens tunge bliver langsomt lammet. Og de kan virkelig drikke meget kava, de der gutter. Og vi drak kava. Og så hilser man, og så udveksler man gaver. Det er ikke store gaver. Man giver, hvad man har.

Bjørn: Er det noget, I har med om bord eller vidste, I skulle have med?

Mikkel: Meget ofte havde vi gaver med. Det vidste vi, at det var godt at have. Det kunne være... Det lyder igen som noget fra et Anders And-blad... Men ting vi godt vidste, de havde brug for. For eksempel skolemateriale. Så en æske blyanter og 12 kladdehæfter, det var en fin gave at kunne give. Det kan også være madvarer. Altså, det kunne også være en sæk med 20 kilo ris. Det var en god gave. Til gengæld kom de med en kurv, hvor de havde grillet en gris og skåret den op og gav os halvdelen. Det var tit mad, man udvekslede som gaver.

Bjørn: Hvor er det smukt, at man har den tradition, at man skal give gaver.

Mikkel: Og det har de indbyrdes også, når de besøger hinanden i Polynesien. Når landsbyerne besøger hinanden eller øerne imellem, så sejler man over og har gaver med. Det er som oftest mad. Det kan også være stof til at lave lava lavaer af. Mændene går i sådan et lændeklæde, der hedder en lava. Kvinderne har et lidt større et, der dækker brysterne også. Det hedder så en lava lava. Polynesiske er ikke særlig svært. Der er noget, og hvis det er mere, så dobler man det bare. Hvis man har en fest, så hedder det en fia. Hvis det er en stor fest, hvor de andre er med også, så er det en fia fia. Så på den måde er det til at følge med.

Bjørn: Fantastisk! Og hvordan gik det med den der film, I var i gang med?

Mikkel: Jamen, det gik godt, fordi så fik vi jo skudt den første film. Og det var hårdt. Altså, det var det. Vi var mange mennesker om bord. Vi var 11 mennesker om bord, og vi skulle filme samtidig, og vi skulle slutte nede på New Zealand og havde hårdt vejr i 10-11 døgn ned til New Zealand, hvor vi virkelig lå i noget møgvejr. Så på den måde da vi afmønstrede, Marian og jeg, det var sådan en "Puha!" Det var ikke bare et eventyr, fordi det var også hårdt arbejde. Jeg var lydmand på de programmer, og så havde vi Manuel, der var fotograf, og Marian var den praktiske, der skulle sørge for indkøb og mad, og at det hele fungerede.

Bjørn: Du har engang fortalt mig, at Troels skrev til Paul McCartney for at spørge, om han kunne bruge noget af Beatles musik. Var det til den her film?

Mikkel: Nej. Engang i slutningen af 60'erne lavede de faktisk en Nordkaperfilm, som jeg ikke sikker på nogensinde er blevet vist. Nu er min far her jo ikke længere, og vi har ryddet hans gård, og der er en kasse med filmruller liggende, som jeg ikke har kunnet se endnu, men hvor der står "Nordkaperen" på.

Bjørn: Nej, nej, nej, en skat, Mikkel!

Mikkel: Ja, i nogle gamle, rustne filmrulleæsker i blik. Og så står der Kodak, og så er det håndskrevet, og jeg kan se, det er Troels' skrift, og så står der "Nordkaperen 1969," tror jeg, det er. Der er en Nordkaperfilm, der er lavet en eller anden gang. Og der er historien. Jeg har ikke fundet brevet, men han har fortalt, at han skrev til Beatles, som jo

var pænt store i '69, og spurgte, om han må bruge "Here Comes the Sun" som intromusik til denne her film. Og at han fik et brev fra Lennon og McCartney, hvor der stod, at det syntes de lød som en dejlig idé, og de ville glæde sig til at se en film med den, og han måtte bruge "Here Comes the Sun" alt det, han ville. Så det brev ligger formentlig i en af de æsker, jeg har derhjemme nu.

Bjørn: Wauw!

Mikkel: Dejligt nummer, "Here Comes the Sun." Det er bare fedt. Det er min barndom. Det er virkelig lyden af min barndom. Hvis man skulle sætte lyd på den, så skulle man bare spille "Here Comes the Sun."

Bjørn: Mikkel, jeg synes jo, det er så smukt med denne her stafet, der er gået og faktisk også før... Altså at Troels får Nordkaperen fra Carl Nielsen, der også i sin tid var medlem af Eventyrernes Klub. Det er ham, Troels køber skibet af, og så tager han sin søn selvfølgelig og var rigtig, rigtig, rigtig mange danskere med ud at sejle. Og så bliver du selv sømand og tager dine børn med. Fortæl om første gang, du tog din familie afsted.

Mikkel: Ja, altså Marian og jeg tog vores drenge ud at sejle, fra de var helt små. Og det var i den svenske skærgård, eller det var Øresund eller det Sydfynske Øhav, og så sejlede vi lidt længere og lidt længere, og så tog vi ned til Marians forældre. De boede på deres båd nede i Middelhavet, var sejlmagere, levede af det, havde symaskiner med ombord, og kunne lige præcis leve af det.

Bjørn: Så det er lige så naturligt for hende?

Mikkel: Ja. Så de var bare med, fra de var helt små, fordi det var ligesom bare det, vi ville. Og så kiggede vi på hinanden, Marian og jeg. Vi er jo ikke født rige eller privilegerede med stor aktieportefølje eller et eller andet. Vi var bare lønmodtagere, og Marian var studerende. Og så tog vi en beslutning om, at alle de penge, vi kunne tjene, dem ville vi bruge på at rejse i stedet for at få et 30-årslån eller købe en fin bil eller sådan noget. Så vi levede billigt. Vi fandt en lille kolonihaveforening ude i Sydhavnen, hvor vi kunne bygge vores eget lille hus og havde en gammel bil, jeg selv kunne gå og skruer på og om aftenen, så den kunne starte igen næste morgen, og købte genbrugsmøbler. Jeg har aldrig været Elgiganten og købe en ny vaskemaskine eller sådan noget. Sådan

er det stadigvæk, fordi vi vil hellere bruge vores kroner på noget andet, på at rejse. Og det var vi bare enige om, at det var det, vi ville. Så der er jo ikke nogen, der skal have ondt af os, fordi det blev lige, som vi ville. Selvom vi aldrig har haft seks ens tallerkner, så har vi haft et godt liv.

Bjørn: Det kommer selvfølgelig heller ikke bag på dig, at dine tre drenge nu fortsætter.

Mikkel: Næ. Jeg føler mig bare heldig over, at de gør det.

Bjørn: Men også at I har været så meget sammen, Mikkel, tænker jeg?

Mikkel: Ja, men der har jo ikke været sådan en kontrakt om, at så er det sådan, man skal gøre i vores familier. Der har heller ikke været en kontrakt med min far om, at jeg skulle lave tv-programmer. Tværtimod så havde jeg jo et langt tv-liv inden, og hvor der også var nogle, der var søde nok til at spørge en gang imellem: "Når du er ude at sejle med Marian og dine drenge, kunne I så ikke også lave nogle tv-programmer?" Hvor jeg havde det sådan, "Nej, det skal vi ikke." Det var Troels'. Det var det, han gjorde, og det gjorde han så fint, så det var der ingen grund til, at jeg blandede mig i. Så det var først, da det ligesom var naturligt på en eller anden måde, at drengene skulle afsted. Og så var det, som om også at min far var nået en alder, hvor det ligesom var rigtigt, og nu var der plads til, at der på tv-tegnebrættet kom en ny generation ind. Så på den måde lod vi tiden råde.

Bjørn: Hvordan reagerede Troels på, at hans to børnebørn tog afsted?

Mikkel: Jamen, han var jo skidestolt, og han sagde meget sødt til dem... Han var kommet hjem til danske farvande med Nordkaperen og lå og lavede en serie, der hed "Mit Danmark," hvor han sejlede rundt i danske farvande den sommer, hvor drengene skulle afsted på deres jordomsejling i vores skib Havana. Så mødtes vi ude på Sejerø ude i Storebælt, familiens to skibe. Da vi skulle skiltes næste formiddag, så sagde min far, "Husk, drenge! Nu tager I ud på en jordomsejling, hvor I ikke sejler i jeres farfars kølvandsstribe. I tager ud på jeres egen jordomsejling. I sejler i en anden tid. I ser det med nogle andre øjne. Så selvom I på søkortet kommer mange de samme steder, hvor jeg måske har været, så er det jeres helt egen jordomsejling." Og det var meget fint at blive sendt afsted med, fordi det var jo også at fritage dem fra en eller anden arv, som kan

være tung måske at skulle løfte. Men at det var helt deres egen jordomsejling. Og det var det samme, vi gjorde med vores tv-fortællinger. Det var, at vi fandt vores egen måde at gøre det på, som var anderledes end min fars, og som han heldigvis, da han havde set de første programmer, sagde, "Ej, hvor er det dejligt. I har jeres helt egen fortælling."

Bjørn: Men han var alligevel med også på den sidste. Nu har jeg guset noget af det her "Kurs mod nord" også med mine børn, Mikkel. Vi har virkelig sat pris på det. Og jeg synes, det var så fint, at Troels var ikke i stand til at tage med, fordi han var syg, men at han alligevel var med. Du skrev ofte til ham. Og det er krydret med de her små mailkorrespondancer, du og - kalder du han ikke "fatter"? Det var så fint. Hvordan var det at sejle afsted og vide, at han, hvis han havde været frisk, burde have været med?

Mikkel: Ja, det burde han jo.

Bjørn: Eller var han med?

Mikkel: Jamen, det var han jo på den måde, at han havde fulgt hele istandsættelsen, som stod på over halvandet års tid. Jeg gik oppe i Strandby oppe nord for Frederikshavn på et lille værft deroppe. Min far boede på Djursland, og tit efter fyraften, når vi lukkede oppe på værftet ved 19-tiden, så kørte jeg ned til ham på Djursland og havde en aften dernede. Så kørte jeg ned en aften og sagde til ham, "Fatter, jeg har sgu overvejet, om vi ikke skal udsætte den her rejse op nordpå, fordi du er så syg og alting." Og vi kunne godt se, hvor det bar henad med den der onde sygdom, han havde fået. Han talte ikke på det tidspunkt. Han havde fået en respirator. Han var heldigvis ved sine fulde fem hele vejen til det sidste. Men så i stedet for at tale sammen, så skrev han på iPad'en, men det glemte jeg hurtigt. Vi kommunikerede, ligesom vi altid havde gjort. Jeg glemte det det med, at han skrev i stedet for at tale. Men da jeg så havde foreslået det det med at udsætte togtet op nordpå, så greb han iPad'en med det samme, og så skrev han: "Ikke tale om, Mikkelmand. Der kommer sgu altid et eller andet i vejen." Og tilføjede så: "Min forestående død vil helt sikkert også komme ubelejligt." Og så var der ingen grund til at tale mere om det. Så havde han ligesom sat det på plads. "Ikke tale om, Mikkelmand, for helvede, I sal afsted." Og lykken var så, at vi sejlede op langs Norges kyst, som er et moderne land...

Bjørn: Men han kunne have stoppet tusind gange i sit lange, rige liv og sagt, at han burde lige, og der var noget andet, han kunne have gjort. Så det var jo en fin stafet at give til jer.

Mikkel: Jo, det var min fars styrke, men det var også en af svaghederne. Altså, det var, at han var enormt målrettet på det, han gerne ville. Og selvfølgelig har det nogle omkostninger, når man lever det liv. Altså, der har helt sikkert være perioder, hvor jeg og mine søskende godt kunne have brugt en far, der var lidt mere hjemme, fordi han var meget ude at sejle. Og som jeg også talte om tidligere: Vi sejlede på ingen penge dengang, eller de gjorde, så man kunne ikke lige flyve frem og tilbage. Men vi har jo overlevet. Der er masser af andre børn, der også har forældre, der er langturschauffører eller arbejder ude på boreplatforme.

Bjørn: Ellers var der en anden slags nærvær, når I så var sammen, ikke?

Mikkel: Jo, det er det, fordi så kan det godt være, at jeg ikke så ham så meget i et år eller halvandet, men så var vi til gengæld sammen i tre måneder eller seks måneder, og hvor vi var det intenst. Men selvfølgelig trækker man gennem sin tilværelses kølvandsstribe også ting, som man tænker, at det kunne man da sikkert godt have gjort bedre. Og nu har han jo heldigvis fået fem børn med fire skønne kvinder, men det er også mange. Og der er da et vist kaos i det også. At have fem børn med fire forskellige kvinder er da ikke ukompliceret. Altså, selvfølgelig er det ikke det. Og da jeg havde fået nummer tre med Marian, så kiggede han også på mig og sagde, "Det er sgu meget smart, Mikkel. Det kan jeg godt se. At få tre børn med den samme, det er sgu meget smart." Han kunne godt se, at der havde jeg måske alligevel fat i den lange ende.

Bjørn: Mikkel, det er helt utroligt, den der livsgnist han havde til det sidste og ikke en bitterhed over egentlig at have tabt noget, men en utrolig glæde og lykke ved at have haft sit rige liv. Hvad tænker du om det, at han simpelthen kunne glædes over det, han havde haft, og ikke være ked af, at nu var han blevet syg?

Mikkel: Jamen, det tror jeg bare var meget ham. Han havde virkelig en kæmpe glæde ved livet. Og når hans seneste bog hedder "Alle mine morgener på jorden," så var det, fordi han stod op hver eneste morgen og glædede sig over, at han var til i denne verden også denne morgen. Så han kunne gå ned i sin have på sin gård i Djursland og virkelig

glæde sig over, at magnoliatræet var sprunget ud, eller at der hang en rovfugl ned over mosen. Det kunne virkelig fylde hans dag med en usigelig glæde, og det må man sige, han havde. Han kunne også godt være i pissetårligt humør, og han kunne også godt være en tyrann af en skipper nogle gange. Og han var meget humørdominerende. Hvis han var i dårligt humør, så var vi mange, der var det.

Der var faktisk én rejse... Efter jeg havde lavet mit lille ungdomsoprør som 14-årig, så tog jeg faktisk over som 18-årig og sejlede med ham op langs Californiens kyst på vej op til Canada. Det har jeg sgu næsten glemt. Jeg kommer først i tanke om det nu. Men det gjorde jeg, og der genfandt vi hinanden igen. Der blev vi kammerater igen, fordi vi kom ned en dag... Vi lå i San Francisco, og han var ved at være træt af at sejle var ved at blive skilt fra moren til to af mine søstre. Og vi havde været en tur oppe i bjergene. Det var en ung besætning. Vi var allesammen 18, 23, 25 år. Vi havde været en tur inde i Colorado, Men vi kunne godt mærke, at vi skulle lige afmønstre. Han skulle lige være lidt alene ombord. Så vi var væk fire-fem dage, så kom vi ned på broen, gik hen ad broen. Og 300 meter før vi kom ud ad den her bro, hvor Nordkaperen lå ude for enden, så sagde jeg til de andre, "Prøv lige at vente her, jeg går lige alene ud på Nordkaperen." Jeg kunne simpelthen se sådan en sort sky. På 300 meters afstand kunne jeg simpelthen mærke, at der var et eller andet galt. Der hang sådan en sort sky henover. Så gik jeg ud alene, og de andre gik en tur op i byen i San Francisco. Og så kom jeg ned, og så sad han og sagde, "Mikkel, jeg gider ikke sejle én eneste sømil mere. Aldrig mere. Jeg er træt af det her. Jeg skal have noget andet i mit liv. Jeg har fået nok." Og så ville han sælge Nordkaperen. Og det endte med, at alle afmønstrede. Vi stoppede togtet. Det var kun Troels og jeg, der gik tilbage. Så gik vi og pakkede Nordkaperen. Jeg fatter slet ikke, vi ikke lige sagde, "Tag lige en mundfuld luft og tag lige en dyb indånding." Men fandme nej. Han skulle bare sælge det der skib, og han gad ikke sejle det hjem.

Bjørn: Hvad var han træt af?

Mikkel: Han ville noget andet. Han var træt af det her kollektiv. Han var træt af at sejle. Han var træt af, at vi skulle op på bedding endnu en gang og lave nye master oppe i Vancouver og gå deroppe i tre-fire måneder og knokle med det. Og han ville hjem og have en familie og far og mor og x antal børn.

Bjørn: Han har også haft hundredvis af mennesker ombord, og så smukt det kan være, og så fantastisk det er at kunne give kærligheden til andre og inspirere og så videre, må

det også være ekstremt krævende at være så mange mennesker. Og de historier, man har fortalt og hørt... Jeg tænker: Hold da op!

Mikkel: Hvis der er noget, jeg beundrer min far for, så er det at have kunnet holde kollektivet ud i 50 år.

Bjørn: Én ting er at tænke det... Ha ha!

Mikkel: Ja. Men nu har jeg fortalt om to små stop. Altså i Grækenland, da jeg var seks år gammel, i Californien, da jeg var 18 år gammel 12 år senere. Og så kom der ikke flere, fordi så endte det jo med, at vi ikke solgte Nordkaperen. Vi efterlod den, vi tog hjem, vi pakkede det hele. Altså alt: kikkerten, loggen. Alt ned i en tyvefodscontainer og sendt hjem til Danmark. Nordkaperen lå ribbet derovre og skulle sælges. Og så blev den jo heldigvis ikke det alligevel, fordi så vendte han tilbage til den og kærligheden og lysten og gnisten til at gøre det igen. Men at han kunne holde ud at sejle med så mange mennesker, langt over 1000 mennesker, i så mange år på det samme skib, det vidner om en vis stædighed, men som jo også er det, der har gjort, at han er lykkedes med at skrive 18 bøger og lave 68 tv-programmer og blive ved med at fortælle den historie. Og da jeg kom op til en aften, og jeg havde holdt mit foredrag nummer 300 eller 500 eller et eller andet - for det tager jeg rundt og gør også - så sagde jeg til ham, "Hold kæft, jeg synes, jeg har holdt mange foredrag, fatter." Så sagde han, "Hold nu kæft, knægt. Jeg har holdt over 2000." Nå ja, okay.

Bjørn: Ha ha! Du kan godt fortsætte lidt endnu, Mikkel.

Mikkel: Ja. Og så sagde han i øvrigt også: "Og Mikkel, så skal du huske på, hvor mange mennesker er det forundt at blive klappet hjem fra arbejde hver aften? Fordi klappede de ikke i aften, da du var færdig med et foredrag?" Så sagde jeg, "Jo, det gjorde de." "Tænk lige over det." Og så tænkte jeg, "Nå ja, det er også rigtigt," og så har jeg ikke brokket mig siden.

Bjørn: Det er smukt sagt. Han havde jo den der... Og der synes jeg, vi skal slutte nu, fordi vi er ved at løbe tør for tid, Mikkel, selvom vi kunne fortsætte med at tale om dig og Troels... Han havde denne her ekstreme taknemlighed og glæde ved livet, selv da han var syg. Og jeg havde den ære, at jeg jo også kendte ham ret godt til sidst i hans sidste

tid som medlem af Eventyrernes Klub, hvor jeg var formand. Og jeg havde skrevet en bog om Bosnien, som jeg sendte til ham. Jeg var i tvivl, om han kunne læse den. Der gik tre dage, så sendte han mig en lang, lang mail med, hvor meget han har nydt den bog. Det rørte mig så meget. Så havde jeg også skrevet til ham, at jeg var ked af, at han var i den situation, han var i. Og så skrev han - og jeg ved, du kender det her, for det har han jo sagt til dig og mange andre - men der synes jeg, vi skal slutte af med, hvad han fortæller om, hvordan han egentlig havde det der det sidste stykke tid, og at han ikke følte nogen bitterhed ved snart at skulle dø. Han skriver til mig i denne her mail: "Men nu er det jo ingen ulykke at dø, når man er 73 og har levet et vidunderligt liv. Man skal holde perspektivet hele tiden, og ulykke er alle de unge døde i skyttegravene. Den unge flyver, der faldt ned på marken her uden for gården under Anden Verdenskrig og aldrig fik en tilværelse. Alle dem i gummibådene og i Middelhavet, i flygtningelejrene og alle de ulykkelige mennesker, som du stødte på i Bosnien. Det er en ulykke. Ikke at en mand på 73 dør efter et dejlig liv. Kærlig hilsen fra din kammerat."

Bjørn: Den yderste grænse er produceret af Kontoret Juhl og Brunse for Vores Tid og Radio LOUD med Bjørn van Overeem som sikker kaptajn bag lyden. En særlig tak til Dimitrios, TV2 og Danmarks Radio. Find serien på www.vorestid.dk eller dér, hvor du normalt finder dine podcasts.